ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 14.8.2020
COM(2020) 372 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Αξιολόγηση της δράσης για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς (ΣΕΠΚ)

{SWD(2020) 161 final}

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Αξιολόγηση της δράσης για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς (ΣΕΠΚ)

Το **σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς** είναι δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης[1] που αποσκοπεί στην ενίσχυση της αίσθησης των Ευρωπαίων πολιτών, ιδίως των νέων, ότι ανήκουν στην Ένωση, με βάση κοινές αξίες και στοιχεία της ευρωπαϊκής ιστορίας και πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και την κατανόηση της εθνικής και περιφερειακής ποικιλομορφίας. Η δράση επικεντρώνεται στην κοινή ευρωπαϊκή ιστορία και τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες και συμβάλλει στην ενίσχυση του διαπολιτισμικού διαλόγου· δίνει λιγότερη έμφαση στη διατήρηση των χώρων. Στη δράση συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη, με εξαίρεση την Ιρλανδία και τη Σουηδία[2].

Μέχρι σήμερα, η Επιτροπή έχει απονείμει το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς σε 48 χώρους λόγω της συμβολικής τους αξίας, του ρόλου που διαδραμάτισαν στην ευρωπαϊκή ιστορία και των δραστηριοτήτων που προσφέρουν **για να έρθουν πιο κοντά η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι πολίτες της**. Για τον σκοπό της δράσης, ως «χώροι» νοούνται τα μνημεία, οι φυσικοί, οι ενάλιοι, οι αρχαιολογικοί, οι βιομηχανικοί ή οι αστικοί χώροι, τα πολιτιστικά τοπία, οι τόποι ιστορικής μνήμης, τα πολιτιστικά αγαθά και αντικείμενα και η άυλη κληρονομιά που συνδέεται με έναν τόπο, συμπεριλαμβανομένης της σύγχρονης πολιτιστικής κληρονομιάς. Το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς δεν περιλαμβάνει χρηματικό βραβείο.

Η Επιτροπή υλοποιεί τη δράση για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς με τη στήριξη ευρωπαϊκής ομάδας ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων, στην οποία ανατίθενται η επιλογή και η παρακολούθηση σε ενωσιακό επίπεδο.

Η παρούσα έκθεση αξιολόγησης της δράσης για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς υποβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 18 της απόφασης αριθ. 1194/2011/ΕΕ[3] και συνοδεύεται από έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (SWD), που παρουσιάζει όλα τα σχετικά στοιχεία. Βασίζεται σε 102 απαντήσεις που ελήφθησαν από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στο πλαίσιο ανοικτής δημόσιας διαβούλευσης. Η αξιολόγηση αναλύει την πρόοδο που σημειώθηκε στην υλοποίηση της δράσης κατά τη διάρκεια των **πρώτων έξι ετών εφαρμογής της (2011-2017)**, με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη της δράσης, ώστε να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό της και να γίνει ένα ποιοτικό βήμα προς τα εμπρός. Η αξιολόγηση εξετάζει πέντε κριτήρια: συνάφεια, συνοχή, αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα και ενωσιακή προστιθέμενη αξία, όπως προβλέπεται στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας[4].

---

[1] Απόφαση αριθ. 1194/2011/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με τη θέσπιση δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Σήμα Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΕΕ L 303 της 22.11.2011, σ. 1).

[2] Το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν κράτος μέλος την εποχή της αξιολόγησης, αλλά δεν συμμετείχε στη δράση για το ΣΕΠΚ.

[3] ΕΕ L 303 της 22.11.2011, σ. 1.

[4] https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how/better-regulation-guidelines-and-toolbox_en

Συνολικά, η αξιολόγηση δείχνει ότι **η δράση για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς εξακολουθεί να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες ανάγκες της ΕΕ** και συνάδει με τη νέα ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό[5] και με το αυξανόμενο ενδιαφέρον των πολιτών της ΕΕ για τον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά, όπως προκύπτει από την υψηλή συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018. Τα πορίσματα της παρούσας αξιολόγησης, τα οποία περιγράφονται λεπτομερώς στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (SWD), δείχνουν ότι η δράση θα πρέπει να εξακολουθήσει να αναπτύσσεται, αλλά το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής της δεν θα πρέπει να επεκταθεί πέραν της ΕΕ έως ότου η δράση εδραιωθεί καλύτερα εντός της ΕΕ.

1. Συνάφεια

Τα πορίσματα της παρούσας αξιολόγησης δείχνουν ότι η δράση για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς **συναρτάται με την αύξηση του ενδιαφέροντος των πολιτών της ΕΕ για τον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά**. Η διευκόλυνση της ανταλλαγής εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών σε ολόκληρη την Ένωση είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ανάγκη ενίσχυσης της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αποτελεί τον πλέον υποσχόμενο τρόπο για την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατανόησης και πρακτικής και για την ενίσχυση των συνδέσεων μεταξύ ομοτίμων εντός της Ευρώπης. Ωστόσο, κατά τα πρώτα έτη εφαρμογής, **αυτές οι δυνατότητες που προσφέρει η δράση δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί πλήρως**, ενώ δεν συμμετέχουν σ' αυτήν όλα τα κράτη μέλη.

- Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να αναπτύσσει περαιτέρω τη δράση και θα εντείνει τις προσπάθειές της για να εξασφαλίσει τη συμμετοχή όλων των κρατών μελών σ' αυτήν.

2. Συνοχή

Η αξιολόγηση διαπίστωσε ότι η δράση για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί **ιδιαίτερη πρωτοβουλία στους κόλπους της ΕΕ**. Η δράση για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς δίνει λιγότερη έμφαση στη διατήρηση των χώρων και επικεντρώνεται, αντίθετα, στην αύξηση της ευαισθητοποίησης των Ευρωπαίων πολιτών για την ευρωπαϊκή ιστορία και τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Κατά την αξιολόγηση διαπιστώθηκε επίσης ότι, όσον αφορά τους στόχους, η δράση για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς παρουσιάζει περισσότερες ομοιότητες με άλλες πρωτοβουλίες και προγράμματα που αναπτύσσει η ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα παρά με τα προγράμματα της UNESCO. Ωστόσο, εντοπίστηκαν ορισμένοι κίνδυνοι αλληλεπικάλυψης μεταξύ της δράσης για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών διαδρομών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Λόγω του **εγκάρσιου χαρακτήρα της πολιτιστικής κληρονομιάς**, η δράση για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς προσφέρει ορισμένες δυνατότητες για συνέργειες με τους τομείς της κοινωνικής, της οικονομικής και της διεθνούς πολιτικής. Οι εν λόγω συνέργειες θα μπορούσαν να προκύψουν από την ενίσχυση της συνεργασίας σε θέματα πολιτικής στο πλαίσιο της νέας ευρωπαϊκής ατζέντας για τον πολιτισμό αλλά και βάσει του ευρωπαϊκού πλαισίου δράσης για την πολιτιστική κληρονομιά[6]. Θα μπορούσαν επίσης να

[5] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Νέα ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό», COM(2018) 267 final της 22.5.2018.

[6] European Framework for Action on Cultural Heritage (Ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης για την πολιτιστική κληρονομιά), SWD (2018) 491 final της 5.12.2018.

επιτευχθούν κάποιες συνέργειες μεταξύ της δράσης για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και των προγραμμάτων που εφαρμόζει η ΕΕ στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, όπως το πρόγραμμα Erasmus+.

- Η Επιτροπή θα διατηρήσει την έμφαση στην ευρωπαϊκή σημασία των χώρων ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς για την ιστορία και τον πολιτισμό της Ευρώπης και/ή στην οικοδόμηση της Ένωσης ως ιδιαίτερου χαρακτηριστικού της δράσης και ως βάσης για την ανάπτυξη και την επίτευξη των στόχων της.
- Η Επιτροπή θα επιδιώξει να αξιοποιήσει τα κοινά σημεία και τις συνέργειες μεταξύ της δράσης για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και άλλων δράσεων που υλοποιεί η ΕΕ στους τομείς του πολιτισμού, της εκπαίδευσης και της ιθαγένειας (π.χ. πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες», πρόγραμμα Erasmus+, DiscoverEU, πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης κ.λπ.).

3. Αποδοτικότητα και διακυβέρνηση

Επιλέξιμοι για την απονομή του σήματος ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς είναι διάφοροι **χώροι, που καλύπτουν ευρύ φάσμα**, τόσο υλικοί όσο και άυλοι, μεμονωμένοι και πολλαπλοί, εθνικοί και διακρατικοί. Η αξιολόγηση θεωρεί το γεγονός αυτό **πλεονέκτημα για την προσέλκυση και τη συνένωση διαφόρων χώρων υποψήφιων για το σήμα**, πράγμα που ξεχωρίζει τη συγκεκριμένη δράση από άλλες πρωτοβουλίες στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η θέσπιση **κοινών κριτηρίων επιλογής** ήταν μία από τις βασικές αλλαγές που έγιναν το 2011, όταν το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς μετατράπηκε από διακυβερνητική πρωτοβουλία σε δράση σε επίπεδο ΕΕ. Τα κοινά κριτήρια επιλογής διασφαλίζουν τη συνάφεια των χώρων με τους στόχους του σήματος ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, δεδομένου ότι οι καθοριζόμενοι **χώροι αναδεικνύουν με σαφήνεια την ευρωπαϊκή τους σημασία** και δεσμεύονται να υλοποιούν δραστηριότητες για την επίτευξη των στόχων της δράσης. Επιπλέον, τα κοινά κριτήρια επιλογής συνέβαλαν στη διαμόρφωση της ταυτότητας της δράσης.

Στην αξιολόγηση επισημαίνεται ότι, σε σύγκριση με άλλα προγράμματα ή πρωτοβουλίες στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, το κριτήριο της **ευρωπαϊκής σημασίας αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της δράσης** και είναι de facto το βασικό κριτήριο για την απονομή του σήματος ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. Ωστόσο, η αξιολόγηση διαπίστωσε ότι **η ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού αφηγήματος είναι δύσκολη** για μεγάλο ποσοστό υποψήφιων χώρων.

- Η Επιτροπή θα επιδιώξει τη στήριξη πιθανών χώρων που θα μπορούσαν να είναι υποψήφιοι για την απονομή του σήματος, καθώς και χώρων στους οποίους έχει ήδη απονεμηθεί το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, ώστε να αναπτύξουν τα ευρωπαϊκά τους αφηγήματα και να μπορέσουν να εκπληρώσουν και να εξακολουθήσουν να εκπληρώνουν το κριτήριο της ευρωπαϊκής σημασίας.

Η αξιολόγηση διαπίστωσε ότι, ενώ οι **δυνατότητες συνεργασίας και θεματικής δικτύωσης** περιλαμβάνονται στις κατηγορίες επιλεξιμότητας, δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί πλήρως. Οι περισσότεροι από τους χώρους στους οποίους απονεμήθηκε το σήμα μεταξύ των ετών 2013 και 2017 ήταν μεμονωμένοι χώροι, και κυρίως ιστορικά κτίρια, τεκμήρια, χώροι αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και τόποι ιστορικής μνήμης. Πριν από το 2018 το σήμα είχε απονεμηθεί μόνο σε έναν διακρατικό και σε έναν εθνικό θεματικό χώρο.

- Η Επιτροπή θα εντείνει τις προσπάθειές της για την προώθηση της συνεργασίας και της θεματικής δικτύωσης μεταξύ των κρατών μελών, με σκοπό την απονομή του σήματος σε περισσότερους διακρατικούς και εθνικούς θεματικούς χώρους.

Η εκτίμηση επιπτώσεων της δράσης βασίστηκε στην παραδοχή ότι η εφαρμογή **διαδικασίας επιλογής σε δύο στάδια**, δηλαδή η προεπιλογή σε εθνικό επίπεδο καταρχάς και, στη συνέχεια, η επιλογή σε επίπεδο Ένωσης, θα ήταν ένας τρόπος που θα διασφάλιζε τη δίκαιη γεωγραφική κατανομή του σήματος σε ολόκληρη την ΕΕ. Κατά την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι η γεωγραφική κατανομή των χώρων στους οποίους απονέμεται το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς εξακολουθεί να παρουσιάζει ανισορροπία μετά τα πρώτα έτη υλοποίησης της δράσης, καθώς το σήμα απονέμεται ως επί το πλείστον σε χώρους που βρίσκονται στα μεγαλύτερα κράτη.

- Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει όλα τα κράτη μέλη να συμμετάσχουν στη δράση και θα προωθήσει αιτήσεις από συμμετέχοντα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη χώρο στον οποίο έχει απονεμηθεί το σήμα.

Η επιλογή των χώρων στους οποίους απονέμεται το σήμα περιλαμβάνει δύο στάδια: προεπιλογή έως δύο χώρων σε εθνικό επίπεδο κάθε δύο έτη· στη συνέχεια, επιλογή των χώρων από την ευρωπαϊκή ομάδα υπό την ευθύνη της Επιτροπής. Κατά την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι η διαδικασία επιλογής σε δύο στάδια μπορεί να μην είναι αποδοτική, καθώς αξιολογούνται όλες οι αιτήσεις, ακόμη και εκείνες στις οποίες ο αιτών δεν αποδεικνύει σαφώς τη συμβολική ευρωπαϊκή αξία στην αίτηση. Το γεγονός ότι, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, κάθε συμμετέχον κράτος μέλος καθορίζει τις δικές του διαδικασίες και το δικό του χρονοδιάγραμμα για την προεπιλογή σημαίνει ότι οι διάφοροι επιμέρους χώροι πολιτιστικής κληρονομιάς δεν έχουν τις ίδιες ευκαιρίες συμμετοχής στη δράση.

Η **επιλογή των χώρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με την υποστήριξη της ευρωπαϊκής ομάδας, λειτουργεί ικανοποιητικά** στο πλαίσιο της δράσης. Οι αξιολογητές προσδιόρισαν έναν τομέα στον οποίο θα μπορούσε να αυξηθεί η αποδοτικότητα της διαδικασίας αξιολόγησης. Το σήμα μπορεί να απονεμηθεί σε έναν χώρο μόνο αν η αίτησή του πληροί και τα τρία κριτήρια. Μολονότι τα τρία τέταρτα των μη επιλεγέντων χώρων δεν πληρούσαν το κριτήριο της ευρωπαϊκής σημασίας και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσαν να λάβουν το σήμα, ωστόσο, η ευρωπαϊκή ομάδα αξιολογούσε την εκάστοτε αίτηση και με βάση τα δύο άλλα κριτήρια, δηλαδή το προτεινόμενο σχέδιο και την επιχειρησιακή ικανότητα.

Η ομάδα κοινοποιεί τις αποφάσεις επιλογής που λαμβάνει στους υποψήφιους χώρους μέσω των εθνικών συντονιστών τους και συντάσσει έκθεση σχετικά με τους προεπιλεγμένους χώρους, την οποία διαβιβάζει στην Επιτροπή για δημοσίευση. Οι επιλεγόμενοι χώροι θεωρούν την εν λόγω επικοινωνία και αναπληροφόρηση επαρκή, ενώ οι μη επιλεγόμενοι χώροι προτιμούν πιο εξατομικευμένη και λεπτομερή εξήγηση. Οι υποψήφιοι χώροι που δεν επιλέγονται για την απονομή του σήματος στο πλαίσιο της επιλογής σε επίπεδο Ένωσης μπορούν να υποβάλουν νέες αιτήσεις για προεπιλογή σε εθνικό επίπεδο κατά τα επόμενα έτη.

- Για τις μελλοντικές επιλογές, η Επιτροπή θα εξετάσει τρόπους για να αυξήσει την αποδοτικότητα της διαδικασίας επιλογής καθώς και τις ευκαιρίες συμμετοχής των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς στη δράση, ιδίως μέσω της καλύτερης πληροφόρησης.
- Η Επιτροπή θα διερευνήσει δυνατότητες εξορθολογισμού των διαδικασιών επιλογής και αξιολόγησης καθώς και δυνατότητες παροχής λεπτομερέστερης αναπληροφόρησης σχετικά με τα αποτελέσματα της επιλογής. Η ευρωπαϊκή ομάδα θα

εξακολουθήσει να αξιολογεί όλα τα κριτήρια για την απονομή του σήματος, με στόχο τη θεμελίωση της αξιολόγησης σε όλες τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην αίτηση.

Η αξιολόγηση θέτει υπό αμφισβήτηση την αποδοτικότητα των εθνικών ποσοστώσεων, δηλαδή τη δυνατότητα επιλογής το πολύ ενός χώρου ανά κράτος μέλος σε κάθε έτος επιλογής. Αν και οι ποσοστώσεις ενδέχεται να ήταν χρήσιμες στα αρχικά στάδια της δράσης ως μέσο ελέγχου του αριθμού των χώρων στους οποίους απονεμόταν το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, ενδέχεται να αποτελέσουν εμπόδιο για την περαιτέρω ανάπτυξη της δράσης.

- Σε περίπτωση επανεξέτασης της απόφασης αριθ. 1194/2011/ΕΕ (νομική βάση), η Επιτροπή, σε διαβούλευση με τα κράτη μέλη, θα εξετάσει εναλλακτικές δυνατότητες για την κατάργηση της εθνικής ποσόστωσης του ενός χώρου ανά κράτος μέλος.

Από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι οι διαχειριστές των χώρων και η ευρωπαϊκή ομάδα που συμμετείχαν στη σχετική διαδικασία αποκόμισαν θετική εντύπωση από την **πρώτη παρακολούθηση των χώρων που έλαβαν το σήμα** το 2016, σκοπός της οποίας ήταν να διασφαλιστεί ότι οι χώροι αυτοί εξακολουθούν να πληρούν τα κριτήρια και ότι τηρούν το σχέδιο και το πρόγραμμα εργασίας που υπέβαλαν στην αίτησή τους. Οι περισσότεροι διαχειριστές χώρων εκτίμησαν την ευκαιρία να προβούν σε απολογισμό των επιτευγμάτων τους και των βελτιώσεων που επήλθαν στις επιδόσεις του χώρου. Από την ανάλυση προκύπτει ότι οι μισές από τις συστάσεις που διατυπώθηκαν από την ευρωπαϊκή ομάδα κατά τη διαδικασία επιλογής είχαν υλοποιηθεί πλήρως ή εν μέρει έως τη στιγμή της παρακολούθησης. Ωστόσο, η παρακολούθηση στην τρέχουσα μορφή της λειτουργεί περισσότερο ως επανεξέταση των επιδόσεων παρά ως παρακολούθηση με τη στενή έννοια του όρου. Αποκαλύπτει την ανάγκη για ένα σαφές πλαίσιο παρακολούθησης με κοινούς δείκτες για τα κράτη μέλη, ώστε να εξασφαλιστεί συνεκτική προσέγγιση όσον αφορά τη διαδικασία παρακολούθησης.

- Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να αξιολογεί και να βελτιώνει τις διαδικασίες παρακολούθησης που θα εφαρμοστούν στις μελλοντικές ασκήσεις παρακολούθησης.

Η αξιολόγηση διαπίστωσε ότι **η επικοινωνιακή προβολή του σήματος ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς στο κοινό** είναι μέτρια. Δεν έχουν αξιοποιηθεί από όλους τους χώρους τα μέσα προβολής και προώθησης που έχει δημιουργήσει η Επιτροπή. Επιπλέον, η επικοινωνία μεταξύ των φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίηση της ευρωπαϊκής δράσης, δηλαδή της Επιτροπής, των εθνικών συντονιστών και των διαχειριστών των χώρων, επιδέχεται βελτίωση. Αρχίζουν να εμφανίζονται πρωτοβουλίες δικτύωσης μεταξύ των χώρων και υπάρχει μεγάλη ζήτηση στο πλαίσιο της δράσης για πιο εντατική επικοινωνία.

- Η Επιτροπή θα εντείνει τις προσπάθειές της για την ενίσχυση των δραστηριοτήτων επικοινωνίας σχετικά με την ευρωπαϊκή δράση και για την προώθηση της συνεργασίας και της θεματικής δικτύωσης μεταξύ των χώρων.
- Στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη»[7], έχουν διατεθεί κονδύλια για τον σχεδιασμό και τη διαχείριση δραστηριοτήτων δικτύωσης και

[7] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1295/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013, για την θέσπιση του προγράμματος Δημιουργική Ευρώπη (2014 έως 2020) (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 221).

δημιουργίας ικανοτήτων για τους χώρους που διαθέτουν το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς το 2019 και το 2020.

4. Αποτελεσματικότητα

Κατά την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι η δράση για το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, από τη θέσπισή της, έχει σημειώσει **πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των δύο γενικών στόχων της**, δηλαδή την ενίσχυση της αίσθησης των Ευρωπαίων πολιτών ότι ανήκουν στην Ένωση και την ενίσχυση του διαπολιτισμικού διαλόγου. Οι περισσότεροι από όσους απάντησαν στην ανοικτή δημόσια διαβούλευση και οι οποίοι επισκέφθηκαν χώρους ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς συμφωνούν ότι η επίσκεψη ενίσχυσε την αίσθησή τους ότι ανήκουν στην Ευρώπη. Όσον αφορά την ενίσχυση του διαπολιτισμικού διαλόγου, τα κυριότερα εμπόδια για την επιτέλεση προόδου προς την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η περιορισμένη κατανόηση του διαπολιτισμικού διαλόγου από τους διαχειριστές των χώρων και η περιορισμένη πολυγλωσσική επικοινωνία.

- Η Επιτροπή θα διερευνήσει τρόπους βελτίωσης της κατανόησης του διαπολιτισμικού διαλόγου από τους διαχειριστές των χώρων και της δέσμευσής τους για ενίσχυσή του, ώστε να συμβάλουν αποτελεσματικότερα στους γενικούς στόχους της δράσης.

Η αξιολόγηση διαπίστωσε πρόοδο από την έναρξη της δράσης όσον αφορά την ευρωπαϊκή σημασία και τη συμβολική αξία των χώρων και την αύξηση της προβολής και της ελκυστικότητάς τους σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Παρά το γεγονός αυτό, η ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού αφηγήματος αποτελεί ακόμη πρόκληση για ορισμένους χώρους, ενώ ο εντοπισμός κοινών θεμάτων παραμένει δυσχερής για ολόκληρο το δίκτυο του σήματος ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η αξιολόγηση διαπίστωσε επίσης ότι έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά την αύξηση της κατανόησης των Ευρωπαίων πολιτών για την ιστορία της Ευρώπης και την οικοδόμηση της Ένωσης, καθώς και για την κοινή αλλά και ποικιλόμορφη πολιτιστική τους κληρονομιά. Οι συμμετέχοντες στην ανοικτή δημόσια διαβούλευση συμφώνησαν ότι η επίσκεψη σε οποιονδήποτε από τους χώρους που διαθέτουν σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς (χώροι ΣΕΠΚ), επιτόπου ή μέσω του διαδικτύου, βελτίωσε την από μέρους τους κατανόηση της ευρωπαϊκής ιστορίας και του ευρωπαϊκού πολιτισμού και αύξησε τις γνώσεις τους για την οικοδόμηση της Ευρώπης και την ολοκλήρωσή της.

Από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι χώροι βελτίωσαν και αύξησαν τις δυνατότητες προσπέλασής τους από επισκέπτες, συμπεριλαμβανομένης της εικονικής πρόσβασης σε ξένες γλώσσες. Αν και το σήμα προστέθηκε επιτυχώς στις επικοινωνιακές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες των χώρων, εξακολουθεί να υπάρχει **ανάγκη να αναπτυχθούν περαιτέρω εκπαιδευτικές δραστηριότητες** για την κοινή πολιτιστική κληρονομιά. Η προσέγγιση του τοπικού κοινού για συνεργασία με τις τοπικές κοινότητες εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση για πολλούς χώρους. Η πρόοδος που έχει σημειωθεί μέχρι σήμερα στην προώθηση συνεργειών μεταξύ της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης δημιουργίας και δημιουργικότητας είναι μικρή. Επιπλέον, δεν βρέθηκαν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς συμβάλλει στην οικονομική και βιώσιμη ανάπτυξη των περιφερειών, ιδίως μέσω του πολιτιστικού τουρισμού, αν και το ένα τρίτο των χώρων αναφέρει ότι συμμετέχει σε δραστηριότητες συνεργασίας με τοπικές κοινότητες και επιχειρήσεις.

Από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι από το σύνολο των χώρων οι μισοί έχουν υλοποιήσει κοινές δραστηριότητες με χώρους ΣΕΠΚ άλλων κρατών μελών, π.χ. εκθέσεις, συνέδρια,

διαλέξεις, συναυλίες, εργαστήρια και εκδηλώσεις προώθησης. Ορισμένοι χώροι προτιμούν να συνεργάζονται με χώρους που δεν έχουν λάβει το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά ασχολούνται με κάποιο κοινό θέμα, ενώ οι μισοί από τους χώρους ΣΕΠΚ θα ήθελαν να βελτιωθεί η συνεργασία στο πλαίσιο της δράσης. Η δημιουργία ενός δικτύου ΣΕΠΚ ως δομής συνεργασίας είναι επιθυμία που αναφέρεται ρητά από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Οι χώροι ΣΕΠΚ αναφέρουν ότι έχουν αποκομίσει πολλά **οφέλη από την απονομή του σήματος**, συμπεριλαμβανομένων των ακόλουθων: ενίσχυση της τοπικής υποστήριξης και της ευρωπαϊκής διάστασης· μεγαλύτερη προσοχή από τα μέσα ενημέρωσης· καλύτερη ένταξη στην Ευρώπη· καθώς επίσης, αύξηση της προβολής τους και του αριθμού των επισκεπτών τους. Αντιστρόφως, η απόκτηση του σήματος ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς από έναν χώρο δημιουργεί επίσης απαιτήσεις από την άποψη των ανθρώπινων και οικονομικών πόρων που χρειάζονται για την υλοποίηση του σχεδίου του.

- Η Επιτροπή έχει δρομολογήσει δραστηριότητες για να συμβάλει στην ανάπτυξη της ικανότητας των χώρων ΣΕΠΚ να ενεργούν σε διεθνές επίπεδο και να βοηθήσει στην επίτευξη του στόχου της δράσης ΣΕΠΚ και στη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων της, π.χ. μέσω δραστηριοτήτων κατάρτισης και κινητικότητας του προσωπικού μεταξύ των χώρων.

5. Ενωσιακή προστιθέμενη αξία

Η προστιθέμενη αξία που παρέχεται από τη λειτουργία της δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε σύγκριση με την προηγούμενη διακυβερνητική δράση, έγκειται πρωτίστως στην ανάδειξη της ευρωπαϊκής σημασίας των χώρων ΣΕΠΚ. Οι χώροι είναι σε θέση να παράσχουν απτό περιεχόμενο, το οποίο δίνει συγκεκριμένο νόημα σε αφηρημένες έννοιες, όπως οι ευρωπαϊκές αξίες και η ευρωπαϊκή ταυτότητα. Επιπλέον, οι χώροι ΣΕΠΚ μπορούν να χρησιμεύσουν ως σύνδεσμος μεταξύ των ευρωπαϊκών αφηγημάτων και των κατά τόπους χώρων και πολιτών. Δεν υπήρξε μέχρι σήμερα απτή ενωσιακή προστιθέμενη αξία όσον αφορά την ενίσχυση του διαπολιτισμικού διαλόγου. Αυτό ενδέχεται να οφείλεται στα χαρακτηριστικά των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, οι οποίοι σπανίως δίνουν ειδική έμφαση σε δραστηριότητες που προσφέρουν μεγάλες δυνατότητες υποστήριξης του διαπολιτισμικού διαλόγου, όπως συμβαίνει στους τομείς των κοινωνικοπολιτιστικών δραστηριοτήτων, των τεχνών του θεάματος, των αστικών περιοχών κ.λπ.

Η συμμετοχή της ΕΕ είχε ως αποτέλεσμα τη θέσπιση κοινών κριτηρίων επιλογής, καθώς και διαδικασιών επιλογής και παρακολούθησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι εξελίξεις αυτές μπορούν να θεωρηθούν σημαντική προστιθέμενη αξία σε σύγκριση με την προηγούμενη διακυβερνητική πρωτοβουλία. Οι χώροι ΣΕΠΚ αναγνωρίζουν την ενωσιακή προστιθέμενη αξία της δράσης όσον αφορά τη δυνατότητα ανταλλαγής εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών, τη δυνατότητα αμοιβαίας μάθησης και τη δυνατότητα ανάπτυξης αφηγημάτων για κοινά ευρωπαϊκά θέματα.

Από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι η ενωσιακή προστιθέμενη αξία της δράσης μπορεί να μειώνεται από το γεγονός ότι το πεδίο εφαρμογής της είναι υπερβολικά περιορισμένο (δηλαδή, από το γεγονός ότι η δράση επικεντρώνεται στους χώρους). Ωστόσο, η διακοπή της δράσης θα ήταν πρόωρη και θα μπορούσε να στείλει αρνητικό μήνυμα στους πολίτες, και ιδίως στους ενδιαφερόμενους φορείς των χώρων και του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι προσπάθειες που καταβάλλονται από τους χώρους ΣΕΠΚ για την προβολή της ευρωπαϊκής σημασίας τους και την ευαισθητοποίηση των πολιτών θα πληγούν σοβαρά.

- Η Επιτροπή θα εξετάσει πρόσθετους τρόπους διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής της δράσης, ιδίως αναπτύσσοντας και προβάλλοντας τα ευρωπαϊκά αφηγήματα των χώρων· ενισχύοντας τη συνεργασία και τη θεματική δικτύωση των χώρων ΣΕΠΚ· και συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των ικανοτήτων τους.